

De slums van Mumbai

Zodra we uitstappen aan de rand van een grote *slum* in Mumbai worden alle ramen van de auto dichtgedraaid en gaan de deuren op slot, wat bij de vorige stops absoluut niet het geval was. We lopen de straat in en wat je ziet is zo mensonterend dat ik me bijna opgelaten voel om hier te lopen: de huisjes zijn zo'n drie meter breed en twee meter diep. Vaak bestaan ze uit twee verdiepingen maar de bovenste verdieping is van een ander gezin. De gezinnen bestaan veelal uit circa zes mensen, dus maak maar een voorstelling. De huisjes zijn gemaakt van reststukken golfplaat, afgedankt hout, plastic en ander afvalmateriaal. Alles is vies, en het ziet er ook niet uit alsof het nog schoon te krijgen is. Er liggen bergen afval waar honden, katten en kraaien de eetbare restjes uitzoeken. Kinderen lopen in hun blote kont en zijn bedekt met zwarte vegen, omdat ze al dagen of misschien wel langer niet gewassen zijn. Vrouwen zitten kleren op het asfalt te schrobben in een poging ze schoon te krijgen, terwijl een meter verderop een vent staat te piesen op diezelfde straat en een andere buurman een kip staat te slachten. Het is er druk en vies, heel vies.

“Het is op dit moment relatief schoon”, vertelt onze gids als hij onze blikken ziet. “Met name vanwege het regenseizoen. De straten zijn schoongespoeld en er is relatief weinig ongedierte.”

Vanaf het moment dat we in India aankwamen adviseerde iedereen ons het boek *Shantaram* van Gregory David Roberts te lezen. Gregory is een Australische voortvluchtige en belandt begin jaren tachtig in Bombay - het huidige Mumbai. Het boek heeft ruim negenhonderd pagina's, maar het zou absoluut de moeite waard zijn volgens veel backpackers.

In dit boek wordt ook het ontstaan van de *slums* omschreven: aannemers waren vroeger verplicht om hun werknemers te voorzien van huisvesting. De arbeiders kwamen vaak van ver, aangezien het gevaarlijke werk in de bouw een relatief goed salaris

betekende maar ook gratis huisvesting. Hele gezinnen trokken naar Bombay waar ze met z'n allen in provisorische 'huisjes' leefden binnen de hekken van het bouwterrein. Straatventers zagen hun kans en verplaatsten hun winkeltjes en mobiele restaurantjes naar de rand van de *slum*, aan de andere kant van het hek. Binnen *no-time* werden gaten in het gaas geknipt zodat de arbeiders hun verdiende centen konden besteden. Ook mensen die van het platteland kwamen en in de stad op zoek gingen naar welvaart, bouwden hun primitieve huisjes buiten het hek, dichtbij de winkeltjes en restaurantjes. De *slums* groeiden zo groter en groter, verspreid over de hele stad.

Op dit moment schijnt de overheid pogingen te doen om mensen uit de sloppenwijken weg te krijgen. De mensen krijgen gratis een huis, zo'n twintig kilometer buiten de stad. Ze worden gedwongen te verhuizen waarna hun oude 'woningen' worden gesloopt en verwijderd, met als doel er winkeltjes of andere gebouwen neer te zetten. De aanpak werkt echter niet, vertelt onze gids. De mensen wonen tijdelijk wat verder weg, verkopen de keet, steken het geld in hun zak en trekken weer terug naar de stad om nieuwe *slums* te beginnen. Dweilen met de kraan open dus.

Maar niet alleen in de *slums* is het vreselijk wat je ziet. Ook op straat is genoeg leed te zien. Zo zien we op veel stoepen mensen in een soort tentje wonen. Ze hebben een stuk plastic zeil schuin gespannen, zodat er een driehoekige ruimte onder ontstaat. Dat is het 'huis' waar ze met een man of vijf à zes wonen. Geen bed, geen tafel, geen stoel, geen kast, geen keuken en al helemaal geen privacy. Alles gebeurt op de harde en vieze straat onder het toezien oog van iedere voorbijganger.

Met gemengde gevoelens lopen we op de stoep tussen deze 'huizen' door. Wij sparen geld en kunnen vervolgens voor een lange tijd op reis. Ongeacht je afkomst, zijn in Nederland onze kansen op een welvarend leven redelijk tot goed te noemen. Hier in India is je afkomst veel bepalender voor de rest van je leven: word je geboren in een arm gezin dat op straat leeft, dan is de kans heel erg klein dat je naar school kunt, kunt gaan studeren en zo kunt bouwen aan een beter leven.

Deze mensonterende ‘standaard’ die we tegenkomen op sommige plekken tijdens het reizen is iets wat ons continu aan het denken zet. Wat denken de mensen als ze na een dag bedelen of werken weer ‘thuis’ komen? Wat doen ze als het regenseizoen aanbreekt? Zullen ze ondanks dat ze zo moeten leven gelukkig zijn?.

Gregory Roberts schrijft in ‘Shantaram’ (2003): “Ik heb weleens het idee dat ons geluk omgekeerd evenredig is aan de grootte van ons huis” (pp. 257). Herkenbaar? In Nederland klagen we erop los, en het lijkt soms zelfs dat mensen hier hun positieve energie uithalen. Let maar eens op, hoeveel negatiefs er in een gemiddeld gesprek wordt gezegd, of wat een negatieve inslag veel zinnen hebben. Alsof je daar gelukkig van wordt, dat negatieve.

We komen tijdens het reizen veel mensen tegen met weinig, minder in ieder geval, die veel vaker met een lach op hun gezicht rondlopen dan onze welvarende medemens.

Het zet me elke keer weer aan het denken. Wat is het eigenlijk dat ons gelukkig maakt?